

legfontosabb: a szóköz, vagy inkább — a sorköz. Éppen ez a költészet: a szavak közötti csend. S ha az ember erre a csendre figyel, nagyon különböző és nagyon összetett visszhangokat hall. Az életben nincs, soha sincs légüres tér, kitöltetlenség. De ezt csupán érezni lehet. Ez nem az a racionális, amin mi a racionálist értjük — külső megjelenésében *irracionális* is lehet. Talán ez a költészet: álom a valóságban, láthatatlan a szemmel láthatóban. A fehérben kirajzolódó színek. Erre szokták azt mondani, hogy: a kifejezőmód és a lélek kifinomultsága. Az *áttetsző* színei: se nem világos, se nem sötét, elmosódott, mégis félreérthetetlen; az elmosódottság félreérthetlensége, szabotossága, a meg nem határozott elmosódottság — erre mondják, hogy az ember *költő*.

A rizspalántázás időszaka. A költészetről azt hitték, hogy kaland, mely mindenki — minden kalandor — előtt nyitva áll. Nos, igaz, hogy a művészet mindig kaland, csak hogy — nem a kalandorok számára.

Utánunk egy egész költőnemzedék túnt fel — az elkötelezettek. Úgy szokták mondani: *dán thán*, vagyis *aki önmagát odaadja*. Ezek a költők *elkötelezték magukat az életre. Elkötelezték magukat a költészet világára*. Ám az élet *maga a költészet*: a legelevenebb költészet. És nálunk nincs éles határ a költészet és az élet között...

Mi a rizspalántázás időszakát éljük, s még nem az aratásét, a nagy aratásét. Mi, az idősebbe, talán régi gabonamagvakat tároló, gazdag csűr vagyunk. Új vetőmagvakra, a friss hajtások kiültetésére van szükségünk. Elérkezik majd a nagy aratás, de még idő kell hozzá. Fiatalaink már nem azok, akik tegnap voltak. Már nem egészen olyanok, mint amilyenek ma, és egy kissé már hasonlítanak holnapra önmagukra: Formákat találnak, új formákat. Mi azt kívánjuk, hogy felülmúljanak bennünket. Van mifelénk egy szólásmondás: *Ha a fiú apjánál többre vitte, / az egész családnak öröme, kincse*.

Mindenképpen az a jobb, ha a fiatalabb felülmúlja az idősebbeket. Ami fiataljainkból hiányzik, az az élet ismerete, a nép életéé, hogy jobban meg tudják érteni, érezni. És hiányzik belőlük a kulturális múlt, ideértve egy olyan költői kultúrát is, amely magasabb szintű, ugyanakkor *tágasabb, egyetemesebb* is, hogy ne rekedjenek meg az ország, s az idő korlátai között. Szeretnénk, ha visszatérnének *népünk eredetéhez és az emberi kultúra nagy, egyetemes forrásaihoz*. Hogy szeretni tudják Hugót, de Villont és Byront is... Azt akarjuk, hogy igényesek legyenek tartalmilag és formailag, mindemellett ösztönözve az *egyénség kibontakozását* is. A verseknek el kell érniük egy bizonyos nemzeti és nemzetközi szintet. Hogy minden művésznek meglegyen a közös problémák megoldásáért való küzdelemben és az egyetemes dallam összhangjában is a maga saját, eredeti hangja.

(BOGÁR ANIKÓ fordítása)

Mióta...

*Mióta nyár tüzében ég a lelkem,
az igazság napja lobog szívemben.*

*Kert a lelkem, telve lombbal, virággal,
benne illat árad s zeng a madárdal.*

*Szívem minden emberé a világon,
hogy mérföldeket szerelmébe zárjon,*

*legyen a lelkem ott, hol sír a lélek,
s így adja tovább erejét az élet.*

*Gyermeke vagyok sok-sok kicsi háznak,
meggyötört ezrek sorsa tud fiának,*

*és akiknek sem rizsük, sem ruhájuk,
didergő kicsiknek vagyok a bátyjuk.*

Tél

Ezen az éjszakán a Keleti Tenger felől visszatért a szél,
és az ősz szinte egybemossa a földdel az eget,
körben talán már didereg a hegyek koszorúja,
erdők morajlanak — zúgásuk fölveri a végtelent.

A börtön udvarán néhány balzsamdiófa —
levelek és ágak súsoggják a tél nyomasztó bánatát,
hátamat a magányos éjnek támasztva hallgatom,
hogy füttyül a jeges szél cellám résein át.

Se takaró, se gyékény,
csak csupasz magányom borítja e sötétzárka kövét,
hallgatom a hangom, ahogy magamhoz beszélek,
iszonyúan szomjazom egy barátira — és szétküldöm a négy
széllel szívem szeretetét.

Este

Az ablaknál egy öreg üldögél,
a nap lement, kigyúlt az este fénye,
kosarat fon görnyedten az öreg,
holnap majd egy maréknyi rizst kap érte.

Csontos, reszkető ujjai között
sodorgatja az arány bambusz szálát,
végighúzza ajkán bánatosan,
de ajka cserepes, ajka kiszáradt.

Órák peregnek és az est kihúny,
meghal a levél és széthull a szélbe,
egyhangúan, levél levél után...
Az öreg megpihen, s fölneáz az égre...

Oly sok év elmúlt, s mindig így van ez:
nem szól, szeme lassan elveszti fényét,
de csak fonja kosarát az öreg,
így fonja, fonja — a holnap reményét.

Az én kismadaram

Jaj, meghalt, meghalt az én madaram,
a veréb, pedig oly kicsike volt!
Tegnap még itt ugrándozott vidáman,
s alig egy nap börtön — és már halott!

Kellett — hogy ne fájjon úgy a magány!
Oly egyszerű volt s oly kedves nekem!
Bolond szerelem, mely így vétkezik:
mért akartam, hogy ő is rab legyen!?

Ó, mért, ha röpké pillanatra is,
elfojtani egy kismadár szavát?
Mért nem adtam a felhőknek, a szélnek,
szabadon szállni — égen s fényen át?!

Szemenként raktam csőrébe magot...
Minden oly üres, semmi sem maradt!
Miért nem érttettem meg őt, miért!?
Hiszen nem kért mást — csak élni akart!

Mint a tavasz éneke

(Részletek)

Megjön az éj, s én hallom az álmaimon át,
ahogy fürkészve kérdi: „Eltelt már annyi év,
szolgáltad-e eléggé a népet, a hazát?
Es éltél-e úgy eddig, hogy a javukra légy?

— — —

Május, dél. Ūzi egymást a zápor meg a nap.
Zeng az utca. Dalában öröm és fájdalom.
El szabad-e felednünk a gyötrő kínokat?
Futott a kicsi gyermek, s a láng hajába mart,
és por meg szél kavargott a csatakos úton.

— — —

Dalolj, hogyha madár vagy, szárnyaljon éneked!
Zöldellj, hogyha faág vagy, tárd ki telt lombodat!
Nem elég elfogadni — adni is kell, sokat.
Legdrágább kincs az élet — éld, ahogy csak lehet!

— — —

Gránát és bombatűzben eveztéél, Sout mama.
Ostromolt vad hullámok s viharok rohama.
Melleden hősi érem, de eveztéél tovább.
„Vén vagyok már. Ne sirjon senki, ha meghalok.
Majd folytatják a harcot mások, fiatalok.”
Es így történt: megöltek... A part lángokban állt.

— — —

S ki meghalt Mu-Gia dombján, kishúgom, ég veled!
Nem tudjuk, honnan jöttél és mi volt a neved.
De mind emlékezünk rád, te ifjú, hős leány:
éjben, csaták tüzében, bátor voltál s vidám.
„Meghalni önmagunkért — mondtad —, nem ez a szép.
Nincs szebb, mint odaadni mindent — mindenkiért!”

— — —

Ó, hazám! Tizezerszer nagyobb ma az erőd!
Több, mint egykor, csatákban, és napról napra több!
Menetelünk az úton, mely fölfelé vezet,
a holnapok nagy útján, mint harcra kelt sereg,
egyenes, hosszú úton megyünk előre mind:
a tágra-nyílt jövőbe vezetnek lépteink.
Mint egy tavaszi ének, mely száll — magasba, fel:
dallamában a megnőtt kikelet énekel!

(BALÁSSY LÁSZLÓ fordításai)